

หัวข้อเค้าโครงเรื่องของผลงาน

รายงานวิเคราะห์นโยบายและแผน

๑. ชื่อผลงาน การวิเคราะห์ผลสำเร็จการดำเนินงานการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ : โครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในช่วงระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๖๔) กรมพัฒนาที่ดิน

๒. หลักการและเหตุผล

กุ้งกุลาดำเป็นกุ้งทะเลที่มีขนาดใหญ่ ชอบอาศัยอยู่ในบริเวณน้ำลึก ห่างออกจากฝั่งและขอบพื้นทะเลที่เป็นดินทราย สามารถเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็ว ทยอยอยู่ในน้ำที่มีอุณหภูมิสูงและความเค็มต่ำ เช่น บริเวณป่าชายเลน การเลี้ยงกุ้งกุลาดำเริ่มต้นจากการที่กรมประมงประสบความสำเร็จในการเพาะขยายพันธุ์กุ้งได้ในโรงเพาะฟักตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๕ ทำให้เกษตรกรเริ่มมีการนำลูกกุ้งไปปล่อยเลี้ยงในบ่อกุ้ง สามารถเพิ่มผลผลิตจาก ๔๐ กิโลกรัมต่อไร่ มาเป็นมากกว่า ๒๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ประกอบกับรสชาติอร่อย ราคาดี มีตลาดรองรับ สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงแบบเดิม และมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๓๑ ในภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย แต่การเลี้ยงกุ้งกุลาดำติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดการระบาดของโรควุ้น ทำให้การเลี้ยงไม่ประสบผลสำเร็จต้องทิ้งร้างพื้นที่เดิมไปหาพื้นที่เลี้ยงใหม่ ซึ่งสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง และเริ่มขยายเข้าสู่ในเขตพื้นที่น้ำจืด ในภาคกลางและภาคตะวันออก ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๔ และได้มีการพัฒนาการเลี้ยงเรื่อยมาจนสามารถเลี้ยงโดยใช้ความเค็มต่ำได้ จากการสำรวจของกรมพัฒนาที่ดิน โดยกองวางแผนการใช้ที่ดิน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ พบว่า มีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืด ๒๓ จังหวัด พื้นที่ประมาณ ๑๔๐,๓๔๓ ไร่ ได้แก่ จังหวัดนครปฐม นครนายก สุพรรณบุรี สมุทรปราการ พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี อ่างทอง กรุงเทพมหานคร ลพบุรี ชัยนาท นนทบุรี สระบุรี สิงห์บุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ชลบุรี นครสวรรค์ อุทัยธานี ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม กาญจนบุรี และมีแนวโน้มขยายพื้นที่เลี้ยงเพิ่มขึ้น ในพื้นที่อื่นๆ อีก ๑๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง ตรัง ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พังงา กระบี่ สงขลา สตูล ตรัง พัทลุง และปัตตานี ทำให้เกิดปัญหาทรัพยากรดินและน้ำเสื่อมโทรม และเกิดความขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งกับเกษตรกรที่ทำนา ทำสวนผลไม้ในพื้นที่ใกล้เคียงที่ต้องใช้น้ำจืดอุปโภคและบริโภคร่วมกัน

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๑ มีการประกาศใช้มาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้ระงับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ระบบความเค็มต่ำในพื้นที่น้ำจืดทั่วประเทศ และมอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เข้าไปดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรที่เพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว โดยการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเปลี่ยนแปลงมาทำนา หรือทำการเกษตรแบบผสมผสานและใช้ประโยชน์ทางเกษตรกรรมได้อย่างยั่งยืน

กรมพัฒนาที่ดิน จึงได้ดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ เป็นต้นมา โดยการพัฒนาฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในพื้นที่ ๓๗ จังหวัดทั่วประเทศ จนสามารถช่วยเหลือพื้นที่ของเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทรัพยากรดินและน้ำเสื่อมโทรมจากการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ให้สามารถนำทรัพยากรดินกลับมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้อย่างยั่งยืน และสามารถเสริมอาชีพทดแทนให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในเขตพื้นที่น้ำจืด มีการดำรงชีพอย่างพอเพียงและยั่งยืนได้ในปัจจุบัน โดยสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๔ (๒๑ ปี) กรมพัฒนาที่ดินสามารถดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำได้รวมทั้งสิ้น ๒๑,๙๐๕ ไร่ เกษตรกรได้รับประโยชน์ ๒,๓๙๙ ราย ส่วนพื้นที่ที่ช่วยเหลือเกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปใช้ประโยชน์อื่นๆ แล้ว

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อวิเคราะห์ผลสำเร็จการดำเนินงานการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ : โครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในช่วงระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๖๔) กรมพัฒนาที่ดิน

๓.๒ เพื่อแสดงถึงต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ของกรมพัฒนาที่ดิน

๓.๓ เพื่อนำต้นแบบและแนวทางปฏิบัติที่ดี ไปขยายผลในพื้นที่เฉพาะ ให้เหมาะสมสอดคล้อง ตามศักยภาพของพื้นที่

๔. ผู้ดำเนินการ

๔.๑ ชื่อ นางสาวมณฑิรา พุกขกล่ำมาศ ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ มีหน้าที่ รวบรวมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ ผลสำเร็จการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๖๔) กรมพัฒนาที่ดิน ปฏิบัติงานร้อยละ ๗๐

๔.๒ ชื่อ นายยศ สุคนธมาน ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ทำหน้าที่ ผู้บังคับบัญชา ที่ให้คำปรึกษาในขั้นตอนการดำเนินงาน และให้คำแนะนำ ในการจัดทำวิเคราะห์ผลสำเร็จการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๖๔) กรมพัฒนาที่ดิน ปฏิบัติงานร้อยละ ๒๐

๔.๓ ชื่อ นางสาวพรรณพิศ บ่วงนาวา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองแผนงาน มีหน้าที่ อำนวยการให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำในการดำเนินงาน ปฏิบัติงานร้อยละ ๑๐

๕. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ

ระยะเวลา กรกฎาคม ๒๕๖๔ - ธันวาคม ๒๕๖๔

สถานที่ดำเนินการ กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๖. สรุปสาระและขั้นตอนการดำเนินการ

๖.๑ สรุปสาระ

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๑ ได้มีการประกาศใช้มาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้ระงับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ระบบความเค็มต่ำในพื้นที่น้ำจืดทั่วประเทศ และมอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เข้าไปดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรที่เพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว โดยการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเปลี่ยนแปลงมาทำนา หรือทำการเกษตรแบบผสมผสานและใช้ประโยชน์ทางเกษตรกรรมได้อย่างยั่งยืน

กรมพัฒนาที่ดิน ได้ดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ เป็นต้นมา โดยการพัฒนาฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในพื้นที่ ๓๗ จังหวัดทั่วประเทศ จนสามารถช่วยเหลือฟื้นฟูพื้นที่ของเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทรัพยากรดินและน้ำเสื่อมโทรมจากการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ให้สามารถนำทรัพยากรดินกลับมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้อย่างยั่งยืน และสามารถเสริมอาชีพทดแทนให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในเขตพื้นที่น้ำจืด มีการดำรงชีพอย่างพอเพียงและยั่งยืนได้ในปัจจุบัน โดยสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๔ (๒๑ ปี) กรมพัฒนาที่ดินสามารถดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำได้รวมทั้งสิ้น ๒๑,๙๐๕ ไร่ เกษตรกรได้รับประโยชน์ ๒,๓๙๙ ราย ส่วนพื้นที่ที่เกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปใช้ประโยชน์อื่นๆ แล้ว

ดังนั้นจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ผลสำเร็จการดำเนินงานการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ : โครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในช่วงระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๖๔) กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อแสดงถึงต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ของกรมพัฒนาที่ดิน และนำต้นแบบและแนวทางปฏิบัติที่ดี ไปขยายผลในพื้นที่เฉพาะ ให้เหมาะสมสอดคล้อง ตามศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

๖.๒ ขั้นตอนการดำเนินงาน

การดำเนินการวิเคราะห์ผลสำเร็จการดำเนินงานการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ : โครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในช่วงระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๖๔) กรมพัฒนาที่ดิน มีขั้นตอนการทำงาน สรุปได้ดังนี้

๑. ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลนโยบายและยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในช่วงระยะ ๒๐ ปี เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้อง เชื่อมโยงกับการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ประกอบด้วย

๑) มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๑ เรื่อง มาตรการควบคุมการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำระบบความเค็มต่ำในเขตพื้นที่น้ำจืด

๒) มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๑

๓) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

๔) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๘ -๑๒)

๕) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

๖) แผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๓ ประเด็น

๗) ยุทธศาสตร์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๘) แผนยุทธศาสตร์กรมพัฒนาที่ดิน

๒. ศึกษา วิเคราะห์ สาระสำคัญของโครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ กรมพัฒนาที่ดิน ศึกษาสภาพปัญหาพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และผลกระทบต่อเกษตรกร ศึกษา วิเคราะห์แนวทางการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ รวมทั้ง ปัญหา อุปสรรค ของการดำเนินงานโครงการฯ ของหน่วยงานในพื้นที่ ในช่วง ๒๐ ปี ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานโครงการ ปี ๒๕๔๓ จนถึงสิ้นสุดโครงการใน ปี ๒๕๖๔

๓. ศึกษาวิเคราะห์ ผลสำเร็จการดำเนินงานโครงการ ด้วยแนวคิด CIPP Model วิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ KSF (Key Success Factor) และค้นหาโอกาส ความท้าทายเชิงยุทธศาสตร์ และความต้องการของเกษตรกร จากการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ ๖Cs (company/ Customers & Stakeholders/ Competitive Environment/ Compliance/ Change/ Challenges)

๔. จัดทำต้นแบบ (Prototype) ความสำเร็จของการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ : โครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เพื่อนำไปสู่การขยายผล และยกระดับการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ

๗. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

เชิงปริมาณ : ร้อยละความสำเร็จ ของการจัดทำต้นแบบ (Prototype) ความสำเร็จของการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ : โครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

เชิงคุณภาพ : กรมพัฒนาที่ดิน มีต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ของกรมพัฒนาที่ดิน สามารถนำต้นแบบ และแนวทางปฏิบัติที่ดี ไปขยายผลในพื้นที่เฉพาะ ให้เหมาะสมสอดคล้อง ตามศักยภาพของพื้นที่

๘. ประโยชน์ที่ได้รับ

๘.๑ กรมพัฒนาที่ดิน มีผลการวิเคราะห์ผลสำเร็จการดำเนินงานการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ : โครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในช่วงระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๖๔)

๘.๒ กรมพัฒนาที่ดิน มีต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

๘.๓ กรมพัฒนาที่ดิน สามารถนำต้นแบบและแนวทางปฏิบัติที่ดี ไปขยายผลในพื้นที่เฉพาะ ให้เหมาะสมสอดคล้อง ตามศักยภาพของพื้นที่

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ ฉันทิ พุทธิมาศ
(นางสาวฉันทิรา พุทธิมาศ)
ผู้เสนอผลงาน
วันที่ ๕ / ก.พ. / ๕๕๖๕

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้เสนอข้างต้น ถูกต้องตรงกับความจริงทุก
ประการ

ลงชื่อ สุคนธ์ ธรรมาน
(นายยศ สุคนธ์ธรรมาน)
ผู้ร่วมดำเนินการ
วันที่ ๕ / ก.พ. / ๕๕

ลงชื่อ พรณิศา บ่วงนาวา
(นางสาวพรณิศา บ่วงนาวา)
ผู้ร่วมดำเนินการ
วันที่ ๕ / ก.พ. / ๕๕

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ สุคนธ์ ธรรมาน
(นายยศ สุคนธ์ธรรมาน)
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มโครงการพิเศษ
วันที่ ๕ / ก.พ. / ๕๕

ลงชื่อ พรณิศา บ่วงนาวา
(นางสาวพรณิศา บ่วงนาวา)
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองแผนงาน
วันที่ ๕ / ก.พ. / ๕๕

ข้อเสนอแนวความคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

ของนางสาวมณฑิรา พุทธิกุลอักษร

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

ตำแหน่งเลขที่ ๒๑๔

กลุ่มแผนงาน กองแผนงาน

๑. เรื่อง แนวทางการพัฒนาแผนงานโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เฉพาะ สนับสนุนเป้าหมายแผนแม่บทด้านการเกษตรเพื่อการผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง (High Value Added)

๒. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๓๒๐.๖๗ ล้านไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศได้นำมาใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรมากที่สุด โดยมีเนื้อที่ประมาณ ๑๗๔.๓๑ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๓๖ ของเนื้อที่ประเทศ ซึ่งประเภทการใช้ที่ดินของพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด ได้แก่ พื้นที่นาข้าว ประมาณ ๗๗.๑๑ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๔ ของเนื้อที่ประเทศ ปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศเกิดความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง และเกิดปัญหาดินเฉพาะพื้นที่ เป็นปัญหาผสมผสานหลายๆ ด้าน เช่น ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และอุ้มน้ำต่ำ ดินเปรี้ยวจัด ดินอินทรีย์ ดินกรดจัด ดินเค็ม ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ทำให้ขาดแคลนน้ำทั้งอุปโภค บริโภค และเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูเพาะปลูก แต่ปลายฤดูฝนมีปัญหาน้ำท่วม และแนวโน้มจะเสื่อมโทรมสูงขึ้นในอนาคต เนื่องจากสาเหตุสมบัติของดินเปลี่ยนแปลง การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม และจากภัยพิบัติธรรมชาติ เป็นต้น

กรมพัฒนาที่ดิน มีภารกิจสำคัญดำเนินการพัฒนาแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม โดยดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อนำดินเหล่านี้มาใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาพื้นที่ดินปัญหาในพื้นที่เฉพาะ ตามสภาพปัญหาของพื้นที่ เช่น การฟื้นฟูพื้นที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ การพัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ทุ่งรังสิต เป็นต้น จากการพัฒนาที่ผ่านมา มีผลการดำเนินงาน สำเร็จผลเป็นรูปธรรมในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่ยังคงขาดแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาในอนาคต

จากการวิเคราะห์ผลสำเร็จการดำเนินงานการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ : โครงการฟื้นฟูพื้นที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในช่วงระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๖๔) กรมพัฒนาที่ดิน พบว่ากรมพัฒนาที่ดินสามารถช่วยเหลือพื้นที่ของเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาดินเสื่อมโทรมและน้ำเสื่อมโทรมจากการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ให้สามารถนำทรัพยากรดินกลับมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้อย่างยั่งยืน และสามารถเสริมอาชีพทดแทนให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในเขตพื้นที่น้ำจืด มีการดำรงชีพอย่างพอเพียงและยั่งยืนได้ในปัจจุบัน แสดงถึงต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบการฟื้นฟูพื้นที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และสามารถนำต้นแบบและแนวทางปฏิบัติที่ดี ไปขยายผลในพื้นที่เฉพาะ ให้เหมาะสมสอดคล้อง ตามศักยภาพของพื้นที่อื่นๆ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เฉพาะ โดยนำต้นแบบที่ดี จากผลสำเร็จของการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา นำมาขยายผลต่อยอดการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ การวางแผนและการกำหนดนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีศักยภาพเหมาะสมกับพื้นที่เฉพาะ ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่าง ยั่งยืน ลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ระยะ ๕ ปี โครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เฉพาะ สนับสนุนเป้าหมายแผนแม่บทด้านการเกษตรเพื่อการผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง (High Value Added) ต่อไป

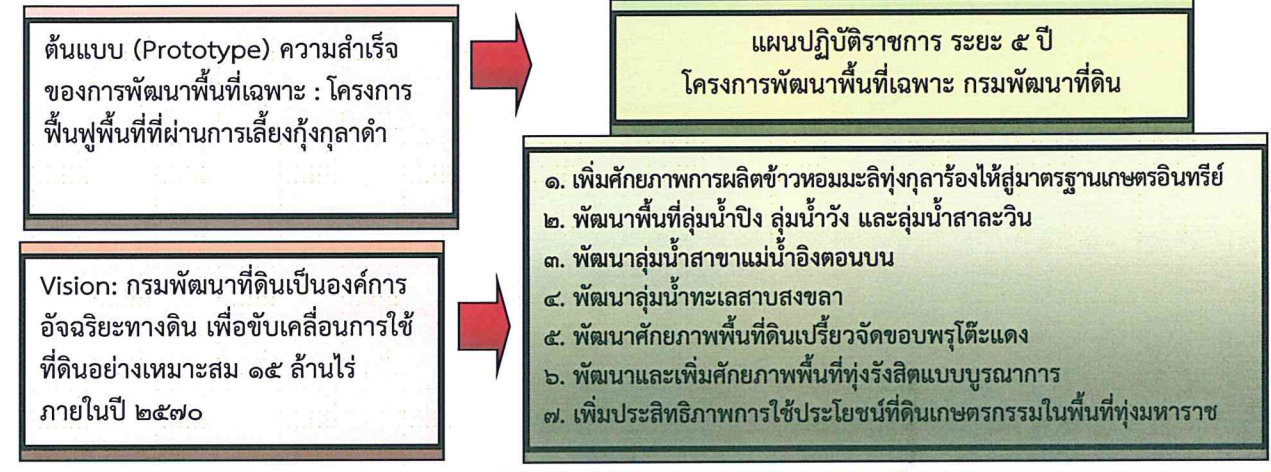
๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

กรอบแนวทางการพัฒนาแผนงานโครงการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เฉพาะ

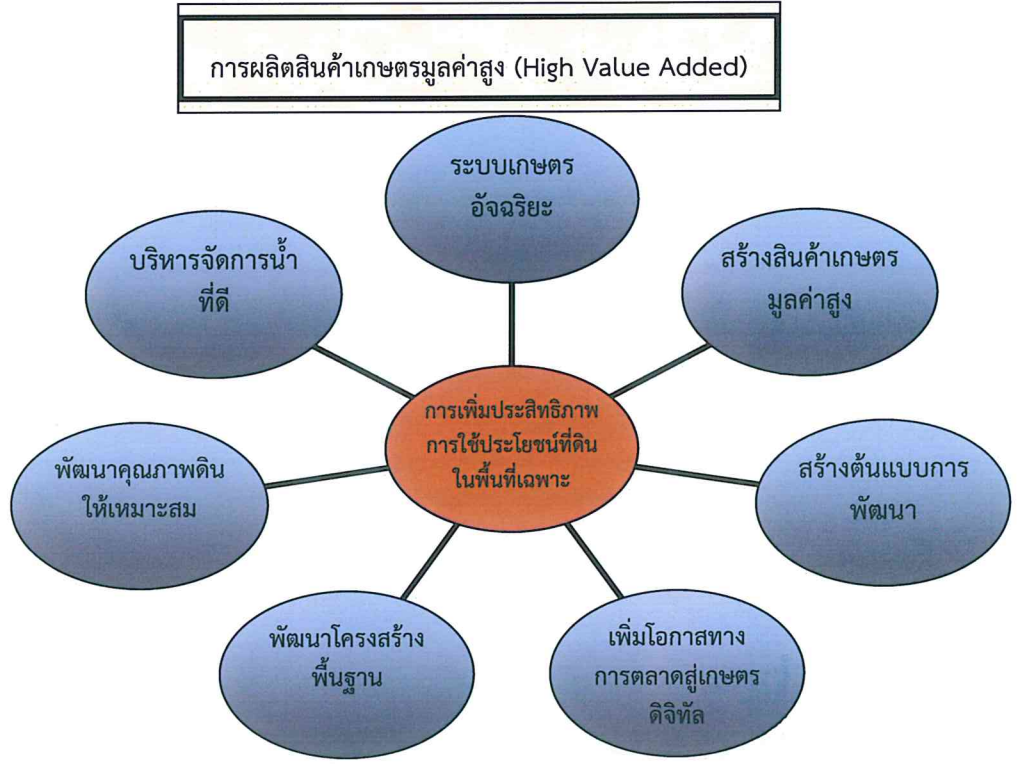
กำหนดทิศทางและรูปแบบการพัฒนาแผนงานโครงการพื้นที่เฉพาะ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายที่สำคัญ

นำต้นแบบและแนวทางปฏิบัติที่ดีของการพัฒนาพื้นที่เฉพาะที่มีผลสำเร็จมาขยายผลและยกระดับการพัฒนาพื้นที่เฉพาะอื่นๆ

มีแนวทางการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เฉพาะให้ครอบคลุมทุกมิติ

ข้อเสนอ

เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาแก้ไขปัญหาทรัพยากรดินในพื้นที่เฉพาะ ได้รับการฟื้นฟูปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของพื้นที่ สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเสนอทิศทางในอนาคต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เฉพาะ สนับสนุนเป้าหมายแผนแม่บทด้านการเกษตรเพื่อการผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง (High Value Added) ดังนี้

๑. กำหนดทิศทางและรูปแบบการพัฒนาแผนงานโครงการพื้นที่เฉพาะ ให้สอดคล้องกับเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิบัติการราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และนโยบายสำคัญ ที่มุ่งเน้นการการพลิกโฉมหน้าโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ลดความเหลื่อมล้ำ การกระจายโอกาสการพัฒนาอย่างยั่งยืน ไปจนถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้สามารถดำรงคู่กับการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

๒. การนำต้นแบบและแนวทางปฏิบัติที่ดีของการพัฒนาในพื้นที่เฉพาะที่มีผลสำเร็จ เช่น โครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ มาขยายผลและยกระดับการพัฒนาพื้นที่เฉพาะอื่นๆ และนำมาสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการ กรมพัฒนาที่ดิน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐)

๓. มีแนวทางการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่เฉพาะ ให้ครอบคลุมทุกมิติ ได้แก่

๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่เชื่อมโยงในหลากหลายมิติ เช่น การให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ ระบบส่งน้ำและระบายน้ำ การก่อสร้างแหล่งน้ำ และการปรับโครงสร้างพื้นฐานแปลงเกษตร เช่น งานปรับปรุงแปลงนา งานปรับระดับ (Land Leveling) ปรับระดับพร้อมคูน้ำ และชุดคูยกทรง โดยออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

๒) พัฒนาคุณภาพดินให้เหมาะสมตามศักยภาพของดิน และใช้ประโยชน์ที่ดินที่หลากหลายรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ที่ดินให้ตรงตามความเหมาะสมของดินเพื่อลดต้นทุนการผลิตสำหรับการปลูกพืชแต่ละชนิด และปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดินในบริเวณที่มีการผลิตที่ไม่เหมาะสม

๓) บริหารจัดการน้ำที่ดี เกิดจุดสมดุลด้านทรัพยากรน้ำทางการเกษตร

๔) นำระบบเกษตรอัจฉริยะ (SMART Agriculture) เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการ และพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการจัดการดินและน้ำ (Big data & innovation)

๕) สร้างสินค้าเกษตรมูลค่าสูง (High Value Added) มีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๖) สร้างต้นแบบ ในรูปแบบการพัฒนาดินปัญหาพื้นที่เฉพาะ

๗) เพิ่มโอกาสทางการตลาดสู่เกษตรกรดิจิทัล

ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงาน เนื่องจากสถานการณ์ต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ก่อให้เกิดภัยธรรมชาติที่มีความรุนแรง และยากที่จะคาดการณ์มากขึ้น สถานการณ์การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยอยู่ในช่วงชะลอตัว ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว (Disruptive Technology) กระทบต่อภาคธุรกิจ และการใช้ชีวิตของประชาชน รวมทั้งนโยบายสำคัญของรัฐ ส่งผลต่อการปรับโฉมหน้า และทิศทางประเทศ

จึงขอเสนอแนวทางแก้ไข ในการปรับกระบวนการทำงาน ดังนี้

๑. เตรียมพร้อมรับสถานการณ์ โดยการลดความเสี่ยงที่มีภายในองค์กร และพร้อมบริหารจัดการภายใต้ ทรัพยากรที่มีอย่างเต็มที่ เช่น การปรับปรุงฐานข้อมูล พัฒนาระบบการทำงาน องค์กรความรู้ และส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของเครือข่าย

๒. มีการปรับรูปแบบ และแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอน เช่น นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการแก่เกษตรกร ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะมาใช้ใน กระบวนการผลิตให้มากขึ้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าเกษตร

๓. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงการใช้เทคโนโลยี และเครื่องจักรกลอัจฉริยะ และถ่ายทอด องค์กรความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. แผนปฏิบัติการของกรมพัฒนาที่ดิน สามารถขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาภาคการเกษตรในพื้นที่ เฉพาะ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ครอบคลุมทุกมิติ

๒. กรมพัฒนาที่ดินสามารถนำแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เฉพาะ ไปใช้ในการ พัฒนาแผนงานโครงการและจัดทำคำของบประมาณได้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ ชาติ แผนแม่บท แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และนโยบายสำคัญ

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

เชิงปริมาณ : จำนวนแผนงานโครงการได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่เฉพาะ (ไม่น้อยกว่า ๗ โครงการ)

เชิงคุณภาพ : แผนงานโครงการพื้นที่เฉพาะสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาเป้าหมายด้านการเกษตร ตามแผนปฏิบัติการของกรมพัฒนาที่ดิน และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ลงชื่อ นิภา นฤมาณี

(นางสาวมณฑิรา พฤษภักดิ์)

ผู้ขอประเมิน

วันที่ ๕ / ก.พ. / ๒๕๖๕

ความเห็นของผู้บังคับบัญชาระดับกอง หรือสำนัก

(ระบุความเห็น) รับแนวคิดดีสอดคล้องกับแผนปฏิบัติงาน
กรมพัฒนาฯ ระดับกองฯ อยู่ในเกณฑ์
ดีเยี่ยม

ลงชื่อ รณพิศ

(นางสาวพรณพิศ บ่วงนาวา)

ผู้อำนวยการกองแผนงาน

วันที่ ๕ / ก.พ. / ๒๕๖๕